

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Η ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

Ενότητα: 1^η

Ελένη Περδικούρη

Τμήμα Φιλοσοφίας

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Το ερώτημα της γνώσης

1. Τί γνωρίζουμε, δηλαδή ποιά είναι τα αντικείμενα της γνώσης μας;

Όντα και ορισμοί.

Σύμφωνα με τον [Πλάτωνα](#) όντα και άρα αντικείμενα της γνώσης είναι μόνο οι Ιδέες.

Σύμφωνα με τον [Αριστοτέλη](#) όντα είναι μόνο τα καθέκαστα, αλλά αντικείμενα της γνώσης είναι τα καθόλου τα οποία αντλούμε από τα καθέκαστα με μία διαδικασία αφαίρεσης.

2. Αυτά τα αντικείμενα είναι ανεξάρτητα από την διαδικασία της γνώσης;

Και ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης συμφωνούν πως τα αντικείμενα της γνώσης υφίστανται ανεξάρτητα από τη νόηση που έχει πρόσβαση σ' αυτά. Εκεί που διαφέρουν είναι ότι ο μεν Πλάτων θεωρεί ότι οι Ιδέες είναι χωριστές και από τα αισθητά και από το νου που τα γνωρίζει. Ενώ ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι τα καθόλου δεν είναι χωριστά από τα καθέκαστα, αντιθέτως ενυπάρχουν σ' αυτά, αλλά είναι χωριστά από το νου που τα γνωρίζει. Πρόκειται για δύο διαφορετικές περιπτώσεις ρεαλισμού.

3. Πότε γνωρίζω;

Πλάτων: Όταν γνωρίζω την Ιδέα, που είναι χωριστή και αμετάβλητη. Όταν γνωρίζω ότι το Αγαθό συνιστά προϋπόθεση της Ιδέας.

Αριστοτέλης: Όταν γνωρίζω την αιτία (εξήγηση) που ένα πράγμα είναι αυτό που είναι. Αυτό προϋποθέτει ότι το συγκεκριμένο πράγμα ενέχει αναγκαιότητα, με την έννοια ότι έχει σταθερή μορφή. Άρα το κριτήριο της αμεταβλητότητας του αντικειμένου της γνώσης είναι κοινό στον Πλάτωνα και στον Αριστοτέλη.

4. Για να έχουμε γνώση πρέπει να μπορούμε να διακρίνουμε το αληθές από το ψευδές. Συνεπώς η φιλοσοφία συνιστά και αναζήτηση ενός ή περισσότερων κριτηρίων αληθείας.

5. Στον Πλάτωνα κριτήριο συνιστά η ίδια η Ιδέα. Στον Αριστοτέλη κριτήριο είναι η απόδειξη, δηλαδή ο αποδεικτικός συλλογισμός. Όμως η απόδειξη βασίζεται σε θεμελιώδεις, αληθείς και αναπόδεικτες προτάσεις, τις πρώτες αρχές.

6. Είναι δυνατή η έρευνα;

Παράδοξο του Μένωνα.

Πλάτων: Αποδοχή του παραδόξου και απάντηση σ' αυτό μέσω της (μυθολογικής) θεωρίας της ανάμνησης.

Αριστοτέλης: Αποδοχή του παραδόξου και απάντηση σ' αυτό μέσω της διάκρισης μεταξύ δυνάμει και ενεργεία γνώσης.

7. Αντικείμενα της έρευνας

Πλάτων: Τί λογής πράγμα είναι κάτι (το οποίον); Τί είναι κάτι (το τί εστι); Το δεύτερο ερώτημα είναι λογικά και οντολογικά πρότερο του πρώτου.

Αριστοτέλης: Τέσσερα αντικείμενα της έρευνας, που ανά δύο συγκροτούν μία διαφορετική οδό προς τη γνώση. Η 1η οδός περιλαμβάνει το ερώτημα του ότι (το γεγονός ότι κάτι είναι χ) και του διότι (την εξήγηση για την οποία κάτι είναι χ). Η 2η οδός περιλαμβάνει το ερώτημα της ύπαρξης (αν κάτι υπάρχει) και το ερώτημα του ορισμού (αυτό που είναι το συγκεκριμένο πράγμα).

8. Μηχανισμός και μέθοδος της γνώσης.

Πλάτων: Η διαλεκτική μέθοδος και ο έλεγχος στοχεύουν στην κάθαρση της ψυχής από ψευδείς γνώμες ή, καλύτερα, από την ατεκμηρίωτη αποδοχή γνώμων. Μετατροπές της διαλεκτικής μεθόδου: Από τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις στην διαίρεση και την συναίρεση.

Αριστοτέλης: Η γνώση εκκινεί από την αίσθηση, αλλά δεν ταυτίζεται μ' αυτήν. Η αίσθηση ως δύναμη γνώση. Τα στάδια που οδηγούν από τη δύναμη στην ενεργεία γνώση: Αίσθηση, διατήρηση του αισθήματος στην ψυχή, σχηματισμός μνήμης, παγίωση του καθόλου που είναι ένα μέσα στα πολλά.

Εικόνες – Πηγές:

Υπερσυνδέσεις:

Πλάτων:

<http://plato.stanford.edu/entries/plato/>

Άριστοτέλης:

<http://www.ucmp.berkeley.edu/history/aristotle.html>

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελένη Περδικούρη, 2015. «Η γνώση και το πραγματικό στον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/PHIL1869/>

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.

Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ